

# Plaguetes

de

## PINA I

1. Roques, clapers i encletxes: ses Moles
2. Aproximació a la font de Pina
3. La vall de Pina i els seus voltants
4. Les terres primes: les rotes



AJUNTAMENT D'ALGAIDA

*Història  
i Cultura*



4



# *Plaguetes*

## *d'Història i Cultura*

### PINA I

1. Roques, clapers i encletxes: ses Moles
2. Aproximació a la font de Pina
3. La vall de Pina i els seus voltants
4. Les terres primes: les rotes



AJUNTAMENT D'ALGAIDA  
NÚMERO 04

ALGAIDA, SETEMBRE DE 1997

© del text, fotografies i planimetries: Els autors  
© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 1997  
Edició digital dins la *Col·lecció Binària*: Abril, 2019

Edició a cura de la Biblioteca Municipal d'Algaida  
Coordinació de l'edició i maquetació: Bartomeu Salas Mascaró

AJUNTAMENT D'ALGAIDA  
C/ del Rei, 6. 07210 Algaida (Illes Balears)  
Tel.: 971 12 50 76 - Fax: 971 12 50 44  
*ajuntament@ajalgaida.net*  
*http://www.ajalgaida.net*

Mecanografia i maquetació: Gabriel Salas Mascaró i Bartomeu Salas Mascaró  
Impressió: Impremta Grafimut, Lluçmajor  
Dipòsit Legal: PM-1.614-1997  
I.S.S.N.: 1136-4531

## TAULA

|                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------|----|
| PRESENTACIÓ A L'EDICIÓ DE 1997.....                                 | 5  |
| ROQUES, CLAPERS I ENCLETXES: LES MOLES .....                        | 7  |
| APROXIMACIÓ A LA FONT DE PINA. ALGUNES NOTES PER AL SEU ESTUDI..... | 11 |
| LA VALL DE PINA I ELS SEUS VOLTANTS .....                           | 21 |
| LES TERRES PRIMES: LES ROTES .....                                  | 37 |

## TAULA DE FOTOGRAFIES

|                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Barraca de Can Jordi .....                                      | 6  |
| 2. Coll de cisterna de cap-reg de Can Talaia .....                 | 6  |
| 3. Cova de sa Columna .....                                        | 8  |
| 4. Visió general de la font de Pina .....                          | 10 |
| 5. Pouet de Son Ribes .....                                        | 13 |
| 6. Situació general de la font respecte al nucli urbà de Pina..... | 14 |
| 7. Planta general del sistema de la font de Pina .....             | 15 |
| 8 i 9. Abeuredors i rentadors de la font de Pina.....              | 17 |
| 10. Aljub .....                                                    | 19 |
| 11. Baixos de Pina.....                                            | 22 |
| 12. Cova de Son Company.....                                       | 25 |
| 13. Possessió de Son Ribes.....                                    | 27 |
| 14. Son Moll Vell .....                                            | 38 |
| 15. Son Maig .....                                                 | 39 |
| 16. Es Pi Gros.....                                                | 44 |
| 17. Molí de sang de Can Verd.....                                  | 47 |

## PRESENTACIÓ A L'EDICIÓ DE 1997

LES TERRES I PARATGES QUE ENVOLTEN el poble de Pina són el tema que centra aquests quatre treballs que us presentam i que conformen el quart número de les *Plagues d'Història i Cultura*.

Aquestes terres componen un paisatge d'una gran bellesa que ha estat contemplat pels homes i les dones des dels primers temps de la història, i ha estat transformat per extreure i aprofitar els fruits de la terra. És un paisatge alterat, en part, per l'esforç humà —sovint amb completa harmonia amb la natura— on hi ha sabut trobar i fer la seva llar a les coves i talaiots, a les cases; ha sabut, mitjançant l'enginy, extreure el tresor preciat de l'aigua i fer útils les terres que amb grans esforços arrabassava a la garriga.

Els quatre treballs que integren la Plagueta són uns estudis elaborats per Bernat Servera amb la col·laboració d'altres persones que, des de l'any 1994, ha vengut presentant durant les festes de Sant Cosme i Sant Damià de Pina. Hem de destacar que aquests treballs compten amb l'interessant complement de les fotografies de Pere Oliver, algunes de les quals podeu veure reproduïdes en aquesta Plagueta.

Jaume Jaume i Oliver  
REGIDOR DE CULTURA



1. Barraca de Can Jordi.



2. Coll de cisterna de cap-reg de Can Talaia.



# ROQUES, CLAPERS I ENCLETXES: LES MOLES<sup>1</sup>

BERNAT SERVERA RIBAS

PERE OLIVER CIRER

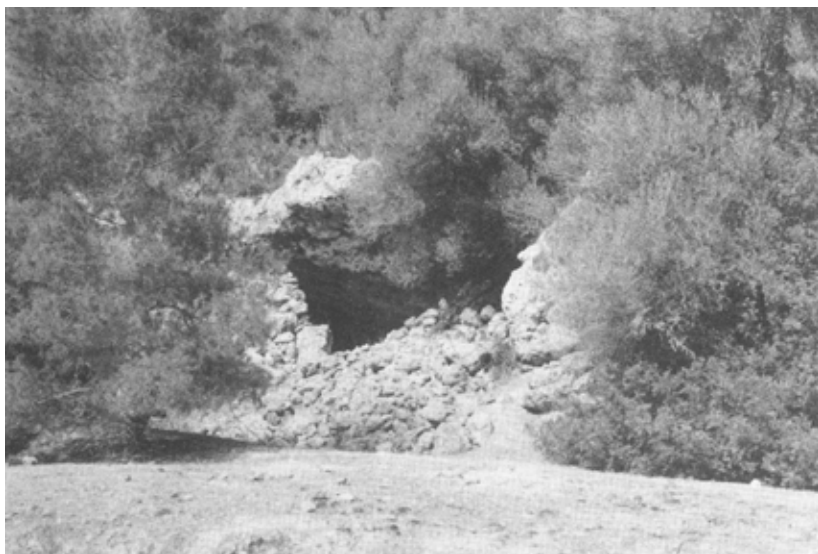
*A Pina només hi ha  
roques, clapers i encletxes.  
Jo no sé com los Sants Metges  
hi volgueren habitar.*

AQUESTA GLOSA DEL CANÇONER POPULAR QUE fa referència a Pina, molt bé podria relacionar-se amb un indret del nostre poble que tots coneixem per ses Moles.

La gran talaia natural que formen ses Moles domina totes les valls dels baixos de Pina. Té, al migdia, el puig de Randa com a punt de referència i està envoltada de timbes amb roques, coves i encletxes.

---

1. Aquest petit estudi fou publicat informalment per primera vegada amb motiu de les Festes de Sant Cosme i Sant Damià de Pina l'any 1994. L'any 1997 se'n va fer una primera edició dins la col·lecció Plaguets d'Història i Cultura.



3. Cova de sa Columna.

La seva privilegiada situació i el fet que el comellar de Pina antigament fos un aiguamoll, el convertien en un lloc propici per a la pastura del ramat, la caça i, fins i tot, l'agricultura. Per aquesta raó no ens ha d'estranyar que s'hi establissin els primers pobladors de la nostra illa; prova d'això en són les coves que hi ha als seus voltants: cova des Pa, cova des Negret, cova de Marina, cova des Capellà, cova de s'Encletxa, cova de ses Someres o de sa Columna, on encara es poden trobar restes de ceràmica pre-talaiòtica i talaiòtica.

Aquests primers pobladors, amb el temps, habitaren els poblats que construïren davant les coves des Pa i des Negret (poblat de ses Coves). Edificaren altres poblats en llocs més elevats i per això més adients per a la vigilància, com és el cas del poblat emmurallat de ses Tanquetes, el de ses Moles (mola de Can Xineta) i el de sa talaia de Can Palem. Als seus voltants i com a elements indispensables per a la



subsistència, hi brollaren dues fontetes: fonteta de Marina i fonteta de Son Corró de cas Cabrer.

Desgraciadament, de totes aquestes restes prehistòriques no en queden més que els fonaments i una gran quantitat de fragments de ceràmica.

Segons algunes fonts aquestes terres primes poblades d'alzines, ullastres i mates foren terrenys comunals. El 1736 el doctor en Dret Civil i Canònic Pere Joan Fàbregues, Inquisidor General, propietari de Son Cervera, ho va establir. Poques foren les famílies pineres que no hi compraren un bocí.

Les roques, els clapers, les mates i els ullastres foren substituïts per marges de pedra seca, barraques per als bestiar, casetes i cisternes per emmagatzemar l'aigua de pluja. També hi sembraren ametllers, figueres i garrovers.

Aquesta exposició vol retre un homenatge a tots aquells que amb esforç, suor i constància feren que aquest indret del nostre poble es convertís en un dels paratges més singulars de la nostra comarca, tant per la seva vegetació com per les edificacions de pedra, que val la pena i conèixer i estimar abans que es facin malbé.



4. Visió general de la font de Pina. Capella i rentadors, [2] i [4] del plànol.

# **APROXIMACIÓ A LA FONT DE PINA ALGUNES NOTES PER AL SEU ESTUDI<sup>1</sup>**

GABRIEL BIBILONI TROBAT

BERNAT SERVERA RIBAS

MIQUEL SASTRE PUJOL

PERE OLIVER CIRER

LA FONT DE PINA, TAL I com se la troba el visitant, és considerada molt sovint com un element aïllat, com un oasi enmig de la pols. A tota aquesta sensació potser hi contribueix l'espessa ombra de les hores, oms i polls que envolten la contrada. Aquesta visió és massa simplista i negligeix la merescuda menció als autèntics creadors del sistema d'enginyeria hidràulica més important de tot el Pla de Mallorca. La font de Pina forma part d'un sistema de captacions i d'apro-

---

1. Text: Gabriel Bibiloni Trobat i Bernat Servera Ribas. Planimetria: Miquel Sastre Pujol. Fotografies: Pere Oliver Cirer. Aquest treball de recerca fou publicat informalment per primera vegada amb motiu de les Festes de Sant Cosme i Sant Damià de Pina l'any 1995. L'any 1997 se'n va fer una primera edició dins la col·lecció *Plagues d'Història i Cultura*.



fitament de l'aigua creat a l'època medieval, durant la dominació islàmica, que s'ha perpetuat gairebé sense Canvis importants fins als nostres dies; o més ben dit, ha durant mentre ha estat útil, ja que el sistema en general ha entrat en un procés de degradació accelerada els darrers trenta anys. D'aquesta manera no podem parlar de la font de Pina sense fer menció d'altres fonts com la d'Albenya, les de Castellitx, la de sa Mata Vella, la de Son Trobat, la del puig Moltó, totes al terme d'Algaida, i altres fora d'aquest terme —però no per això alienes a la xarxa general— com són les d'Alcoraia i Son Company. Si bé totes aquestes fonts en el seu moment proveïen assentaments humans diferents i relativament llunyans, no es pot negar que tenen uns trets comuns que ens forcen a un tractament de conjunt. Obviant qualsevol consideració sobre les tècniques de captació, construcció, emmagatzemament i aprofitament —que són les mateixes en totes les fonts—, el nexa d'unió és el torrent, anomenat de Pina, Castellitx, Son Mesquida... segons el lloc per on passa, en el llit del qual totes les fonts aboquen les aigües sobrants.

La font de Pina, com totes les altres que s'han anomenat abans, és un *qanāt*; és a dir, una obra d'enginyeria hidràulica que té com a objectiu la captació d'aigua a partir d'un pou mare i la conducció d'aquesta cap a la superfície per una galeria que modifica el rost subterrani fent que l'aigua arribi a l'exterior pel seu propi pes. Aquests tipus de captacions eren bàsiques per a les unitats d'explotació agrícola de l'època islàmica i ho foren també després de la conquesta catalana per als nous ocupants. Probablement aquesta font subministrava aigua a les tres alqueries dites Pina que apareixen al *Llibre de Repariment*. Un cop ocupada Mallorca pel rei En Jaume aquestes tres alqueries passaren a mans de Robert de Tarragona; començant per a la font una nova etapa de la seva llarga vida.

Els nous pobladors de Mallorca copsaren de seguida la importància del llegat de l'enginyeria dels musulmans i, de fet, a l'estiu i en èpo-

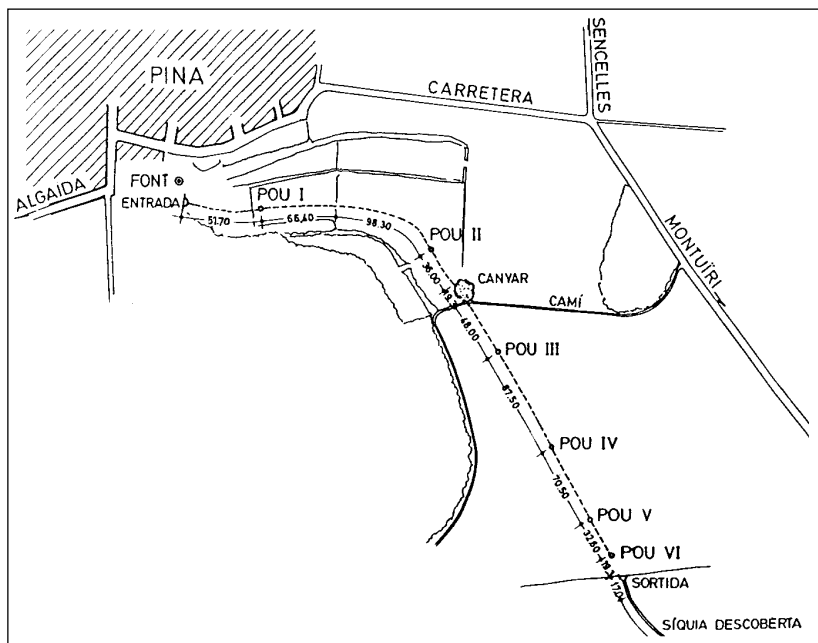


5. Pouet de Son Ribes.

ques de sequera, la font de Pina era l'únic referent humit per a una àmplia zona del terme d'Algaida, sobretot per la part del nord-oest. Els piners apreciaven el do que tenien i el defensaven a tota ultrança. D'aquesta manera no són estranyes les dades documentals que ens parlen de bregues entre piners i altres pobladors del terme d'Algaida a causa de la utilització de l'aigua de la font. L'estiu de 1349, que segon sembla degué ser extremadament sec, les bregues i plets a causa de la font de Pina sonaven fins les més altes instàncies de la governació de Ciutat.

El conjunt hidràulic va estar en funcionament òptim fins la dècada de 1960. D'aquest fet ens en dóna constància l'amo Antoni Cerdà, que va ser el darrer amo que va fer hort aprofitant el cabal de la font. L'hort que aquest home conrava, dit de Son Ribes, era el més impor-

## DESCRIPCIÓ DEL CONJUNT HIDRÀULIC



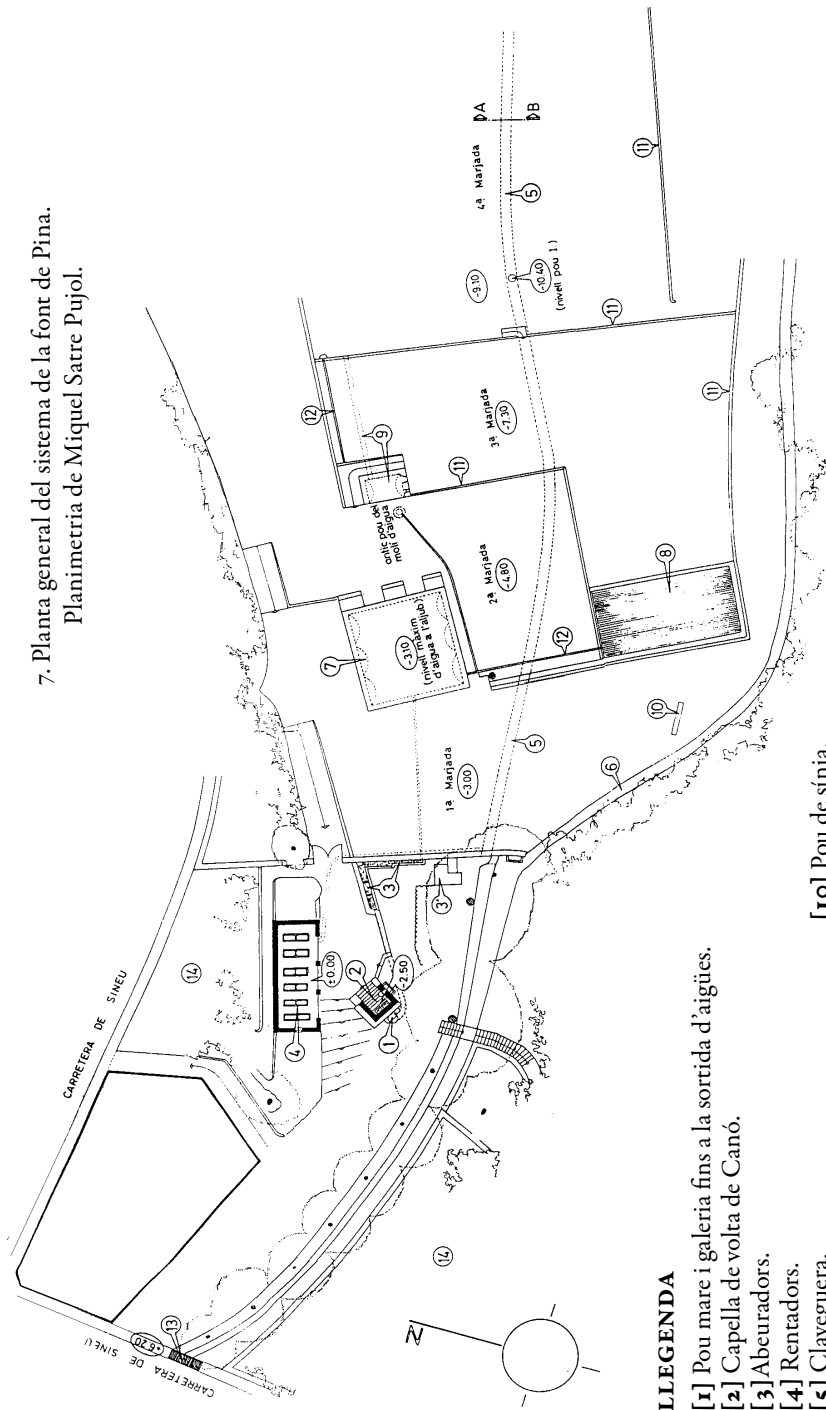
6. Situació general de la font respecte al nucli urbà de Pina.  
Planimetria de Miquel Satre Pujol.

tant de Pina: s'hi feien tota casta de fruiters i s'hi conraven tota casta d'hortalisses, suficients per abastir el poble de Pina.

La font, pròpiament dita, es troba actualment dins un espai públic i la propietat de les seves aigües és sobretot pública; és a dir, la gent de Pina podia emportar-se'n l'aigua que volgués, sempre que l'extracció fos manual amb poals o gerres; hi podia abeurar el bestiar i anar-hi a rentar a les piques que per a tal ús hi ha sota unes porxades vora la font. L'aigua és potable i gairebé tota la gent de Pina hi anava a cercar aigua per beure. Aquest aprofitament no acabava ni molt menys amb el cabal de la font, els sobrants de la qual esdevenien d'ús privat; concretament passaven a regar l'hort de Son Ribes que ja hem esmentat.



7. Planta general del sistema de la font de Pina.  
Planimetria de Miquel Sarre Pujol.



**LLEGGENDA**

- [1] Pou mare i galeria fins a la sortida d'aigües.
- [2] Capella de volta de Canó.
- [3] Abeuradors.
- [4] Rentadors.
- [5] Claveguera.
- [6] Síquia.
- [7] Aljub.
- [8] Safareig.
- [9] Molí d'aigua i claveguera d'evacuació.

- [10] Pou de símia.
- [11] Marjades.
- [12] Canaletes de reguiu.
- [13] Col·lector de fluvials de Pina.
- [14] Jardins públics.



Els elements que formen el conjunt els haurem de dividir en dos grups: els elements que es troben dins l'espai públic i els que es troben dins la propietat privada.

#### **PÚBLICS:**

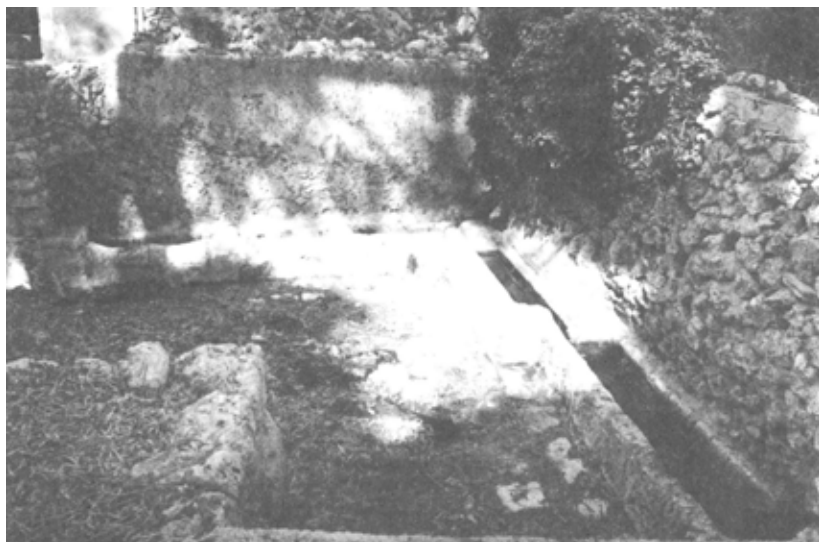
[1] **Pou mare i galeria** fins a la sortida d'aigües. La capa freàtica es troba a -2'50 (respecte del punt 0'00 que es troba al nivell de terra dels rentadors). La galeria té 10'70 metres de recorregut en direcció oest-est. L'aigua corre per una canaleta central excavada en la roca.

[2] **Capella de volta de Canó.** Just a damunt del pou mare, en un moment indeterminat, s'hi construí un accés amb escalons per poder arribar directament a l'aigua del pou mare. A sota, just on acaben els escalons, s'hi feren dues piquetes. L'aigua sobrant es drena per una cavitat lateral que aboca directament a la galeria.

[3] **Abeuradors i safareig públic.** Formats per cinc piques, les darreres de les quals eren també utilitzades per passar la roba. El safareig públic, avui en dia tapat, servia perquè la gent del poble pogués omplir botes i emportar-se-les amb els carros.

[4] **Rentadors.** Sota unes porxades, al nord del pou mare, hi ha sis parells de piques de pedra viva que servien per rentar. Probablement els rentadors i la capella d'accés a l'aigua del pou mare són de la mateixa època, construïts per tal de facilitar l'accés de les rentadores a l'aigua. Aquests rentadors foren utilitzats fins a principis dels anys seixanta per totes les dones de Pina.

[5] **Claveguera.** Es tracta d'una galeria de pedra seca, de volta, de 539'60 metres de recorregut subterrani. Hi ha sis pous de ventilació dos dels quals estan cegats. És possible que n'hi hagi més però des de l'exterior són difícils de localitzar. Aquesta galeria tenia una doble funció i per això és difícil classificar-la d'una manera determinant com a element públic o element privat. Per una banda podia conduir les aigües del pou mare fins a unes zones molt allunyades possibili-



8 i 9. Abeuredors i rentadors, números [4] i [5], respectivament, del pla-nol del sistema de la font de Pina.



tant-ne el reguiu i per altra servia per drenar les aigües superficials de la torrentera al fons de la qual es troba la font i l'hort adjacent. El darrer tram de la claveguera és descobert i té 121'80 metres de recorregut que sumats als de recorregut cobert fa un total de 661'40 metres. A partir d'aquest punt les aigües són conduïdes al torrent de Pina mitjançant albellons.

[6] **Síquia.** Just al costat sud de la claveguera hi ha una síquia que voreja per la part sud tot l'hort de Son Ribes i desemboca, un cop fora de l'hort, dins la claveguera subterrània. Aquesta síquia tenia la funció d'ajudar a treure l'aigua que, en cas de torrentada, es pogués acumular dins la torrentera i així evitava el perill que aquesta possible acumulació fes malbé la font i s'emportàs tota la terra de l'hort de Son Ribes i comellars adjacents.

#### **PRIVATS:**

Aquests elements són privats perquè es troben dins l'hort de Son Ribes de Pina. Evidentment aquesta situació no devia ser la mateixa en època de dominació islàmica.

[7] **Aljub.** Es tracta d'una construcció rectangular dividida en tres naus, que es comuniquen, amb coberta de vota de Canó. Servia per emmagatzemar les aigües sobrants de la font i posteriorment aprofitar-les pel reguiu de l'hort i per fer funcionar un molí d'aigua.

[8] **Safareig.** De construcció recent. La seva edificació obé a la necessitat d'emmagatzemar més quantitat d'aigua. L'aigua hi arribava procedent de l'aljub i quan aquest era ple.

[9] **Molí d'aigua.** Situat a la part de llevant de l'aljub i aprofitant un desnivell natural del terreny. El cup està tapat i només en resten les peces que formaven la boca. Del molí pròpiament dit només es conserven el cacau o carcabàs a sota d'una volta de marès. També en resta la claveguera d'evacuació d'aigües que té 11'70 metres de recorregut subterrani i surt a l'exterior aprofitant un altre canvi de nivell. De



10. Aljub. Vegeu [7] del plànol.

l'obrador i els mecanismes no en queda res. A la casa pairal de la família Ribas s'hi troben unes moles que probablement corresponen a aquest molí.

[10] **Sínia.** Situada al sud de l'aljub i a prop del safareig. Només en resta el pou. El darrer amo de l'hort confessa no haver-la utilitzada mai per al reguiu.

[11] **Marjades.** Per aprofitar bé l'espai cultivable en un lloc amb gran pendent es construïren una sèrie de marjades configurant diverses veles distribuïdes tant en sentit horitzontal com vertical. Aquest joc de desnivells, a més de permetre un més bon aprofitament del terreny, facilitava també la distribució de l'aigua. Són aquestes marjades, juntament amb la frondosa vegetació dels voltants, les que donen un encant especial i una semblança gairebé muntanyenca a aquest indret del Pla de Mallorca.



[12] **Canaletes de reguiu.** Antigament hi havia tota una xarxa de Canaletes que distribuïen l'aigua per totes les marjades. D'aquestes Canalitzacions ja només en resten dos trams situats vora el safareig i prop del molí d'aigua.

# LA VALL DE PINA I ELS SEUS VOLTANTS<sup>1</sup>

BERNAT SERVERA RIBAS

PERE OLIVER CIRER

EL LLOC QUE AVUI CONEIXEM AMB el nom de *Baixos de Pina* antigament era anomenat la *Vall de Pina*. Aquesta vall és una depressió envoltada de turons —ses Costes a l'oest, el puig de Son Servera i ses Moles al nord, el puig de na Dolça, serra de Son Company i el puig Moltó a l'est—, on antigament, segons les fonts orals, hi havia zones de prat i aiguamolls en els quals hi creixia el Canyet, els joncs, la bova i tota la vegetació pròpia dels llocs humits.

Per dins aquesta vall hi travessa una torrentera nodrida en gran part de les aigües superficials provinents del massís de Randa i dels voltants del pla de Montuiri; aquestes aigües circulen en direcció a la badia d'Alcúdia.

---

1. Text: Bernat Servera Ribas. Fotografies: Pere Oliver Cirer. Aquest treball de recerca fou publicat informalment per primera vegada amb motiu de les Festes de Sant Cosme i Sant Damià de Pina l'any 1996. L'any 1997 se'n va fer una primera edició dins la col·lecció *Plaquetes d'Història i Cultura*.



11. Baixos de Pina.

Històricament s'han realitzat obres de dessecació i de drenatge per tal d'eliminar l'excés d'humitat de les terres grasses. Així s'han construït tota una sèrie de síquies, desviacions del llit del torrent i albellons per tal d'aconseguir aquest objectiu.

A l'altura del puig Moltó es junten les síquies de Son Company, Alcoraia, Castellitx, Son Munar, Son Cerdà i Son Mesquida; a més, els recursos hídrics del torrent de Pina es veuen incrementats per les fonts situades als vessants dels turons dels voltants —font de Pina, fonteta de sa Casa Nova, fonteta de Son Barrera, font de Son Perot, fonteta de Son Bitzoc, font del puig Moltó, font de Son Company, fonteta de Son Corró de cas Cabrer i fonteta de Marina— i per les aigües recollides pels albellons de drenatge. Totes aquestes aportacions són les que nodreixen un aquífer que, dins la vall, es troba a molt poca fondària.





Aquest aquífer ha estat explotat tradicionalment i des de fa molts anys per la gent de Pina, en gran part a causa de la poca fondària a què es troba l'aigua (20 o 30 pams). L'accés a l'aquífer es feia a través de pous i sínies situades a les voreres del torrent. Tot el poble tenia el seu pou o sínia on feia el seu hort.

A mitjans de segle hi arribà a haver 59 sínies, 100 pous, 11 safarejos i 2 molins de vent. Fins els anys seixanta l'explotació es feia d'una manera tradicional a escala humana, racional, i l'aquífer resistia molt bé ja que aquesta explotació no trencava l'equilibri natural del cicle de l'aigua. Més tard les moto-bombes provocaren una sobreexplotació la qual cosa va provocar l'eixugament de molts de pous fets a mà. Avui són pocs els hortolans que encara mantenen la seva explotació, ja només queden restes de sínies i pous, ja que molts han estat tapats.

L'aigua del torrent i la de les fonts també servia per moure 3 molins d'aigua, dos dels quals es troben al torrent —molí de Son Campà i molí d'Aigua, i un altre molí dins l'hort de Son Ribes, mogut amb l'aigua de la font de Pina—.

Als molins del torrent molien gra sempre que el cabal del torrent era suficient. Quan l'aigua mancava empraven el sistema de bassades. Captaven l'aigua del torrent mitjançant parats i la desviaven per síquies, aprofitant l'energia hidràulica que es produïa en el desnivell.

El primer molí de Son Campà és d'eix vertical, si bé, anteriorment havia tengut una roda amb un eix horitzontal. Les dues moles conservades s'han emprat per moldre blat i ordi i fins i tot ciment. El molí d'aigua, avui pràcticament destruït, era d'eix vertical amb una sola mola, que utilitzaven principalment per blat, però també per ordi. El desnivell és inferior al de Son Campà, la qual cosa fa que la bassa sigui més grossa. Aquest darrer molí ja es troba dins Ruberts.



Aquests dos molins es troben enmig d'una exuberant vegetació: polls, oms, ullastres... que eren també explotats pels seus propietaris. Els polls eren molt cercats per fer escales i bigues, els ullastres per fer forques de ventar a l'era i els olms per fer cubes de carro.

Les fonts que rajaven dels turons dels voltants de la Vall servien per abeurar el bestiar, pel consum humà i també pel reguiu.

La font del puig Moltó amb la bassa que formava donava lloc a un prat en el qual s'hi sembrava arròs.

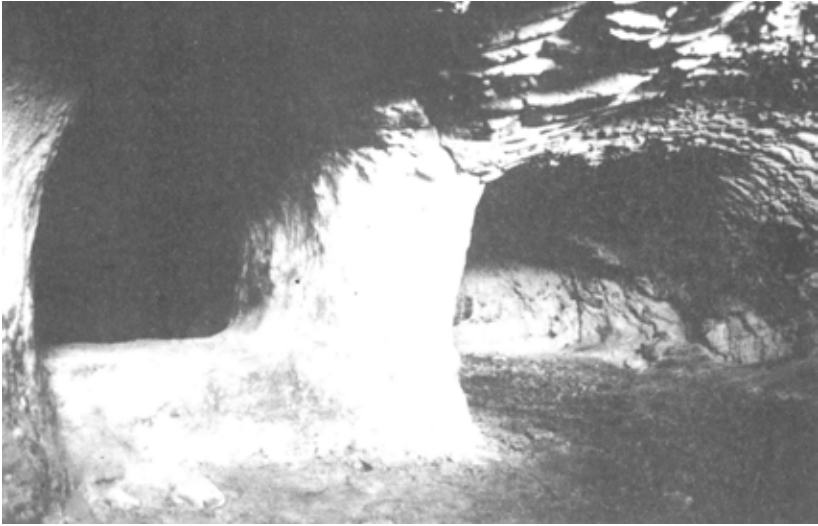
Als voltants d'aquests comellars s'hi establiren els primers pobladors de la nostra illa i prova d'això en són les coves i els restes de poblats prehistòrics que hi ha.

### COVES NATURALS

Cova des Negret  
Cova des Pa  
Cova de s'Encletxa  
Cova de sa Columna  
Cova des Capellà  
Cova de sa Casa Nova  
Cova de Son Mesquida  
Cova de Son Servera  
Cova de Son Campà  
Cova de Can Quaranta

### COVES ARTIFICIALS

Coves de Son Company



12. Cova de Son Company.

### **POBLATS**

S'atalaia de Can Palem  
Ses Moles (Can Xineta, ses Tanquetes (poblat emmurallat))  
Ses Coves  
Can Montens (Pina)  
Es Corralassos  
Pleta des Galliners de Son Ribes  
Tanca de ses Oliveres (el més ben conservat)  
Sa Casa Nova (davant les cases)  
Son Barrera  
Son Miquelet  
Son Mesquida  
El puig Moltó  
Son Servera de Son Barrera  
Puig de Son Cervera

Més tard vora els poblats i envoltant la Vall s'hi establiren les possessions i el mateix poble de Pina.

### POSSESSIONS

Can Palem (Son Corró)  
Son Ribes  
Son Bou  
Son Jaume Maig  
Sa Casa Nova  
Son Barrera  
Rafal  
Son Perot  
Son Miquelet  
Can Xereno (Son Bitzoc)  
Son Mesquida  
el Puig Moltó  
Son Company  
Son Serveret  
Son Servera  
Son Corró des Senyors  
Son Campà  
Son Montserrat

Volem donar a conèixer aquest ric patrimoni que encara tenim en aquesta zona tan hermosa ja que creim que es troba en perill i volem que la gent s'adoni que es troba en perill si no es prenen una sèrie de mesures de protecció per aquest singular paisatge que tots tant estimam.



13. Possessió de Son Ribes.

## ÍNDEX

- A. Pous antics, anteriors a la dessecació
- B. Llistat de pous i sínies
- C. Llistat de safarejos
- D. Llistat de síquies
- E. Llistat d'abellons
- F. Llistat de parats
- G. Llistat de piques de les voreres del torrent
- H. Llistat de les basses
- I. Llistat de molins de vent
- J. Llistat de molins d'aigua

## • A •

**POUS ANTICS, ANTERIORS A LA DESSECACIÓ,  
SITUATS BAIX DELS TURONS DEL VOLTANT**

1. Pouet de Son Ribes.
2. Pou de sa Casa Nova.
3. Fonteta de Son Barrera.
4. Pou des Pinar (Son Barrera).
5. Pou Celat.
6. Pou de la Mare de Déu (Son Perot).
7. Pou des Noguers (Son Perot).
8. Pou de sa Pleta (Son Miquelet).
9. Pou des Canyar (Son Miquelet).
10. Pou de Can Xereno.
11. Pou de Can Miquelet.
12. Pouet de Son Mesquida Nou.
13. Pou de sa Garriga (Son Mesquida Nou).
14. Pou del puig Moltó.
15. Pou de Son Servera.
16. Sínia de Son Servera.
17. Pous (2) de Son Corró des Senyors.
18. Pou o sínia de Son Ribes (sa Font).

## • B •

**LLISTAT DE POUS I SÍNIES****A LA DRETA DEL TORRENT (LLEVANT)**

1. Es puig Moltó. Pou.
2. Can Cadell de Son Perot. Sínia de cadufos.
3. Son Perutí de Can Norat. Sínia de rosari.
4. Son Perutí de Son Barrera. Sínia de rosari.
5. Son Perutí de Can Caló. Sínia de rosari.

6. Son Perutí de cas Petrero. Pou.
7. Son Perotet de Son Moll. Pou.
8. Son Perotet de Can Miquel Miquelet. Pou.
9. Es pou d'enfora de Can Miquelet. Sínia de rosari.
10. Rafal. Pou amitger i sínia de rosari.
11. Cas Sinier de Son Gorreu. Sínia de cadufos.
12. Paca des Molí. Sínia de rosari.
13. Rafal. Sínia de rosari.
15. Camí den Reial de Can Garrover. Sínia de rosari.
16. Camí den Reial de Can Planiol. Sínia de rosari.
17. Can Català de Can Pujaló. Sínia de rosari.
18. Can Català des Molí. Sínia de rosari.
19. Can Català de Can Palem. Pou.
20. Can Català de san Putxet. Pou.
21. Can Català de Can Mestrès. Sínia de rosari.
22. Can Català de Can Pau. 2 pous.
23. Can Català de Can Seguí. Pou.
24. Can Boi de Can Mestrès. Pou.
25. Can Boi de Can Cucaiada. Pou.
26. Can Boi de Can Sastre. Pou.
27. Can Boi de Can Móra. Pou.
28. Can Barreter. Sínia de rosari.
29. Can Campet. Sínia de rosari.
30. Can Nyamet. Sínia de cadufos.
31. Can Verd. Sínia de rosari.

#### A LA DRETA DE LA CARRETERA DE MONTUÏRI-PINA

32. Natinoi de s'Hostal. Pou.
33. Natinoi de Can Bou. Pou.
34. Natinoi de Can Pinetes. Pou.

35. Natinoi de Can Corró. Pou.
36. Natinoi de Can Jordà. Pou
37. Natinoi de Can Xesc Barca. Pou.
38. Son Montserrat de Can Pujaló. Pou.
39. Son Motserrat de Can Conet. Pou.
40. Son Montserrat de Can Joan Conet. Pou.
41. Pou de prop de Can Miquelet.
42. Can Martellet. Pou.
43. Son Montserrat de Can Seguí. Pou de torn.
44. Son Montserrat de Can Lluís. Pou.

## CAMÍ DE SON CAMPÀ

45. Son Corró de Can Xiscos. Pou.
46. Son Corró de Can Quefe. Pou.
47. Son Corró de Can Tano. Sínia de cadufos.
48. Son Corró de cas Teuler. Pou.
49. Son Corró de Can Matxo. Pou.
50. Son Corró de Can Pujaló. Sínia de cadufos.
51. Son Campà. Sínia de caixons i pou.
52. Son Corró des Senyors. 2 sínies (cadufos i rosari) i 2 pous.

## A LA DRETA DEL CAMÍ DE SON CAMPÀ

53. Son Servera de Can Matet. Sínia de cadufos.
54. Son Servera de Can Barrera. 2 Pous.
55. Son Servera. Sínia de caixons.

## A L'ESQUERRA DEL TORRENT (PONENT)

1. Pou i molí de Son Mesquida.



2. Pou i molí de Can Carut de Can Perull.
3. Na Móra de Can Pau. 2 pous.
4. Na Móra de Can Xiscos. Pou.
5. Son Perot de Can Raió. 2 Pous.
6. Son Perot de Can Defla. Pou.
7. Can Floquet. Pou.
8. Cas Teuler. Sínia de rosari.

#### VINYETS I SON BARRERES

9. Can Norat. Pou.
10. Can Felip Bou. Sínia de rosari i pou.
11. Can Bou. Pou.
12. Can Foc. Sínia de rosari.
13. Can Barca. Pou.
14. Can Xisquets. Pou.
15. Can Gaspar. 2 pous.
16. Can Cuitor. Sínia de mà.
17. Can Pajà. Pou.
18. Can Xerret. Pou.
19. Ca mestre Gori Pobles. Pou.
20. Can Boi. Pou
21. Son Bouet. Pou.
22. Can Gaspar. Pou.
23. Can Pinetes. Pou.
24. Can Pinetes. Pou.
25. Son Moll. Pou amitger.
26. Can Planiol. Pou.
27. Can Mariano. Pou.
28. Can Ventura. Pou.
29. Can Pau. Sínia de cadufos.

30. Ca mestre Tomeu Ferrer. Sínia de cadufos.  
31. Son Barrera. Pou.

## SES VELES

32. Can Norat. Sínia de cadufos.  
33. Cas Cabrer. Sínia de mà.  
34. Can Matxo. Pou.  
35. Can Jordi. Pou.  
36. Can Corró. Sínia de rosari.  
37. Can Corró des Cafè. Sínia de rosari.  
38. Can Comte. Pou.  
39. Can Comte. Sínia de rosari.  
40. Can Palemet. Sínia de rosari.  
41. Can Tibo. Sínia de caixons.  
42. Can Creus. Sínia de cadufos.  
43. Can Barreter. Sínia de cadufos.  
44. Can Xineta. Pou.  
45. Can Conet. Pou.  
46. Can Quistó. Pou.  
47. Can Borràs. Sínia de rosari.  
48. Can Putxet. Sínia de rosari.  
49. Can Quefe. Sínia de rosari.  
50. Can Mariano. Sínia de rosari.  
51. Can Matet. Pou.  
52. Can Gaspar. Pou.  
53. Can Putxet. Sínia de rosari.  
54. Son Palou. Sínia de rosari.  
55. Can Valent. Pou.  
56. Can Miquelet (Mestrès). Sínia de caixons.  
57. Ca mestre Bernat. Pou.

58. Son Ribes. Sínia de cadufos.

CAMP DES TORRENT I SON CORRÓ

- 59. Son Gorreu. Sínia de rosari.
- 60. Can Verd. Sínia de caixons.
- 61. Can Campet. Sínia de rosari i sínia de cadufos.
- 62. Can Ximbó. Pou.
- 63. Can Matet i Son Quistó. Pou amitger.
- 64. Can Mariano. Pou.
- 65. Can Campet. Pou.
- 66. L'amo en Pep Verd. Pou.
- 67. Can Xiscos. Sínia de rosari.
- 68. Son Perot (es Campet). Sínia de rosari.
- 69. Can Quistó. Pou.
- 70. Can Barca. Sínia de mà.
- 71. Can Cucaiada. Pou.
- 72. Can Bouet. Sínia.
- 73. Marina. Pou.
- 74. Can Jordi. Sínia de rosari.
- 75. Can Gaspar. Sínia de mà.
- 76. Son Bou (Son Corró). Sínia de cadufos.
- 77. Can Nyam. Pou.
- 78. Can Matet. Pou.

• C •

LLISTAT DE SAFAREJOS

- 1. Safareig de Son Mesquida.
- 2. Safareig des puig Moltó.
- 3. Safareig de Son Perot.

4. Safareig de Can Defla.
5. Safareig de cas Ferrer.
6. Safareig de Miquel Bouet.
7. Safareig de Can Nyamet.
8. Safareig de Can Verd.
9. Safareig de Son Servera
10. Safareig de Can Pau.
11. Safareig de Son Barrera.
12. Safarei de Son Ribes.
13. Aljub de Son Ribes.

• D •

#### LLISTAT DE SÍQUIES

1. Síquia de la font de Pina.
2. Síquia del sementer de Son Ribes.
3. Síquia de Son Servera.
4. Síquia de Son Perot.
5. Síquia de Son Miquelet.
6. Síquia de Son Campà.
7. Síquia de Son Mesquida.
8. Síquia de Son Company.
9. Síquia d'Alcoraia.
10. Síquia de Castellitx.
11. Síquia de Son Munar.
12. Síquia de Son Cerdà.
13. Síquia de Son Campà.
14. Síquia del molí d'Aigua.

• E •

**LLISTAT D'ALBELLONS**

1. Albelló de na Miqueleta
2. Albelló den Reial.
3. Albellons de Son Mesquida.
4. Albelló de Son Miquelet.
5. Albelló de Son Perot.
6. Albelló de Can Defla.
7. Albelló de na Felipa.
8. Albelló del pou Celat.
9. Albelló des Vinyets.
10. Albelló de sa Font.
11. Albelló del sementer de sa Casa Nova.
12. Albelló de Can Felip Bou.
13. Albelló des Cementeri.
14. Albelló de Marina.

• F •

**LLISTAT DE PARATS**

1. Parat des Puig Moltó.
2. Parat de Son Perot.
3. Parat de Son Campà.
4. Parat des Molí d'Aigua.

• G •

**LLISTAT DE PIQUES DE LES VORERES DEL TORRENT**

1. Pica de Can Bernardí.

2. Pica de Can Jordi.
3. Pica de Can Xineta.
4. Pica de Can Comte.
5. Pica de Can Corró.
6. Pica de Can Carut de Can Perull.

• H •

**LLISTAT DE LES BASSES**

1. Bassa del tancat de ses Penyes (Son Barrera).
2. Bassa des Codonyers (Son Barrera).
3. Bassa de ses Nespleres (Son Barrera).
4. Bassa des Batzers (Son Barrera).
5. Bassa de sa Pleta (Son Miquelet).
6. Bassa de la Mare de Déu (Son Perot).

• I •

**LLISTAT DE MOLINS DE VENT**

1. Molí de Son Mesquida Nou.
2. Molí de Rafal.

• J •

**LLISTAT DE MOLINS D'AIGUA**

1. Molí de Son Campà.
2. Molí d'Aigua.
3. Molí de sa Font de Pina.

# LES TERRES PRIMES: LES ROTES<sup>1</sup>

BERNAT SERVERA RIBAS

PERE OLIVER CIRER

## LES TERRES PRIMES

LES TERRES DEL NOSTRE POBLE SITUADES fora dels comellars (baixos de Pina i ses Comes) són call vermell; és a dir, hi abunden més les roques que la terra.

Aquests terrenys que antigament eren garriga, pinars o alzines, només han estat aptes després d'arrabassar la garriga, treure les roques amb parpal i manuella, espedregar i llaurar-ho ben fons.

Les roques, un cop havien estat arrabassades eren esbocinades i transporades amb una civera i un carro de parell. S'aprofitaven per fer parets, barraques, camins, cisternes, clapers i fins i tot algunes cases del poble.

---

1. Text: Bernat Servera Ribas. Fotografies: Pere Oliver Cirer. Aquest treball de recerca fou publicat per primera vegada l'any 1997 dins la col·lecció Plaguetes d'Història i Cultura que edita l'Ajuntament d'Algaida.



14. Son Moll Vell, clastra i entrada principal.

Segons algunes fonts part d'aquestes terres, és a dir, ses Moles, ses Rotes Noves, ses Rotes Velles i la pleta des Càrritx havien estat comuna. Altres pertanyien a grans possessions com és el cas de Son Ribes, Son Jaume Maig, sa Casa Nova, Son Bou, Son Barrera, Rafal, Son Perrot, Son Mesquida Nou, Son Mesquida Vell, Son Maig, Son Moll, So na Móra Vell i So na Móra Nou, Son Servera, Son Corró, Son Campà i es Rafal de ses Figueres.

Fins a la segona meitat del segle XIX existia un predomini de la gran propietat, però a partir del 1850 s'inicià un procés d'establiment de les grans possessions que va comportar que molts pagesos del poble que no tenien cap propietat es convertissin en petits propietaris.

Aquests establits de les terres primes es sembraren d'ametllers, figueres, garrovers i vinya. de les roques i les pedres es feren parets de pedra, barraques per al bestiar, clapers i les capelles dels colls de les cisternes.





15. Son Maig. Vista lateral.

Seguidament us oferim un resum de les segregacions de Son Ribes a partir del 1872. Expresam l'extensió o amb metres quadrats o amb hectàrees-àrees-centiàrees:

| COMPRADORS           | EXTENSIÓ           | DATA       |
|----------------------|--------------------|------------|
| Miquel Marcé         | 444 m <sup>2</sup> | 07/07/1872 |
| Nicolau Amorós Ribes | 144 m <sup>2</sup> | 17/07/1872 |
| Inès Oliver Ferragut | 00-11-36           | 24/08/1872 |
| Maria Capó Nicolau   | 00-35-00           | 25/09/1872 |
| Felip Coll Oliver    | 144 m <sup>2</sup> | 16/01/1874 |
| D. Joan Coll         | 144 m <sup>2</sup> | 16/01/1874 |



| COMPRADORS                 | EXTENSIÓ           | DATA       |
|----------------------------|--------------------|------------|
| Josep Oliver Vanrell       | 00-04-04           | 22/09/1883 |
| Pedrona Servera Guasp      | 140 m <sup>2</sup> | 15/02/1886 |
| Coloma Mut                 | 140 m <sup>2</sup> | 11/02/1888 |
| Pere Antoni Jaume Sastre   | 00-04-44           | 07/07/1899 |
| Margarida Aloy Torrens     | 00-04-44           | 08/07/1899 |
| Antoni Amorós Munar        | 00-05-68           | 25/06/1901 |
| Guillem Amengual Pascual   | 00-45-55           | 06/03/1902 |
| Gregori Coll Oliver        | 00-36-93           | 13/03/1902 |
| Joan i Jaume Bibiloni Aloy | 00-36-93           | 13/03/1902 |
| Antoni Mut Oliver          | 00-06-84           | 16/06/1902 |
| Antoni Servera Jaume       | 00-09-41           | 16/06/1902 |
| Macià Andreu Frau          | 00-04-97           | 16/06/1902 |
| Antoni Vidal Tomàs         | 00-11-19           | 16/06/1902 |
| Miquel Mut Sureda          | 00-07-37           | 17/06/1902 |
| Llorenç Oliver Tous        | 00-07-46           | 17/06/1902 |
| Antoni Amorós Munar        | 00-13-67           | 18/06/1902 |
| Joan Vives Monroig         | 00-04-44           | 17/06/1902 |
| Felip Oliver Cantallops    | 00-07-64           | 06/12/1902 |



| COMPRADORS                | EXTENSIÓ           | DATA       |
|---------------------------|--------------------|------------|
| Antoni Munar Munar        | 00-28-41           | 08/11/1909 |
| D. Gabriel Ribes de Pina  | 300 m <sup>2</sup> | 23/08/1912 |
| Pedrona Oliver Oliver     | 00-08-88           | 12/04/1913 |
| Josep Vera Expósito       | 00-17-12           | 16/04/1913 |
| Miquel Ramis Mulet        | 00-05-32           | 16/04/1913 |
| Felip Fiol Bibiloni       | 00-03-64           | 17/04/1913 |
| Jaume Bibiloni Aloy       | 00-10-47           | 17/04/1913 |
| Pere Josep Oliver Mulet   | 00-43-32           | 17/04/1913 |
| Pedrona Martorell Mulet   | 00-12-78           | 19/04/1913 |
| Pere Josep Oliver Mulet   | 00-07-36           | 19/04/1913 |
| Gregori Bibiloni Oliver   | 00-07-36           | 21/04/1913 |
| Francesca Mulet Jaume     | 00-14-29           | 21/04/1913 |
| Miquel Sureda Coll        | 00-05-68           | 21/04/1913 |
| Magdalena Trobat Oliver   | 00-16-87           | 24/04/1913 |
| Caterina Aloy Sastre      | 00-24-77           | 24/04/1913 |
| Bartomeu Martorell Mulet  | 00-29-74           | 24/04/1913 |
| Bartomeu Andreu Ballester | 00-14-65           | 24/04/1913 |
| Gabriel Sastre Andreu     | 00-94-88           | 25/04/1913 |



| COMPRADORS                    | EXTENSIÓ | DATA       |
|-------------------------------|----------|------------|
| Felip Ramis Ramis             | 00-26-01 | 25/04/1913 |
| Bernardí Sans Oliver          | 00-23-17 | 25/04/1913 |
| Antònia Martorell Oliver      | 00-26-37 | 25/04/1913 |
| Maria Mulet Mulet             | 00-12-78 | 25/04/1913 |
| Felip Servera Sastre          | 00-14-20 | 25/04/1913 |
| Gabriel Jaume Oliver          | 00-12-16 | 07/05/1913 |
| Celestí Bibiloni Garcias      | 00-71-03 | 02/10/1913 |
| Maria Ballester Aloy          | 00-07-81 | 22/01/1914 |
| Josep Bibiloni Vich           | 00-07-65 | 12/02/1914 |
| Jordi Amengual Amorós         | 00-05-25 | 18/08/1935 |
| Damià Amengual Bibiloni       | 00-09-54 | 18/08/1935 |
| Pere Josep Bibiloni Oliver    | 00-15-00 | 18/08/1935 |
| Gregori Coll Torrens          | 00-35-86 | 22/08/1936 |
| Maria Amengual Amorós         | 00-03-55 | 22/08/1936 |
| Jaume Ballester Bibiloni      | 00-21-31 | 02/09/1936 |
| Cosme Ballester Aloy          | 00-26-70 | 02/09/1936 |
| Margarida Martorell Ballester | 00-32-67 | 02/09/1936 |

Font: Registre de Propietat de Palma. Tom núm.: 495. Foli núm.: 213. Núm. de finca: 1.119.

**TOPONÍMIA DE LES TERRES PRIMES**

Figueral de Son Ribes  
Tanca des Garrovers  
Tanca de ses Oliveres  
Vinya des Pujol  
Pleta de Son Ribes  
Darrera sa Pleta  
Figueral de Son Jaume Maig  
Els Antigois  
Tira des Pins  
Els Son Bous  
Ses Parelleses  
Son Bou Gorreu  
Ses Bisbals  
Camavi  
Can Durí  
Els Xiberlins  
Pleta de Son Bou  
Pleta des Càrritx  
Pleta d'en Ferrí  
Ses Rotes Noves  
Ses Rotes Velles  
Ses Moles  
Ses Tanquetes  
Es Camp des Pi  
Camp Jueu  
Figueral de Son Miquelet  
Figueral de Son Mesquida Nou  
La Vinya Vella de Son Mesquida Vell  
Els Son Reus



Na Coa Negra  
Els Son Molls  
Can Dineret  
Son Romaguera  
Rotes de Son Maig  
Els Establits



16. Es Pi Gros.

## LES ROTES

Una rota era un tros de terra que un conrador cultivava dins un predi d'altre durant alguns anys, generalment pagant al propietari una porció convinguda del que ell collia. Solia ser terra prima que havia estat garriga. El propietari la donava a conrar a un altre a canvi d'algun benefici o pel simple avantatge de tenir la terra llaurada sense despeses pròpies.

Els roters desenvolupaven la seva tasca dins les grans propietats. Les possessions donaven aquestes terres, per cert no gaire bones, als petits terrassans que, no bastant-los la terra pròpia per ocupar-los tot l'any a ell i la seva bístia —una mula o somera—, prenién rotes. Era l'únic recurs per a la seva supervivència en una societat agrícola on els qui no tenien terres, molt difícilment podien aconseguir els mínims necessaris per menjar. Els propietaris de les grans possessions en treien uns bons beneficis d'aquests tipus d'explotació de la pobresa.

Dins el nostre terme queden encara vestigis d'aquestes explotacions a través de la toponímia: ses Rotes, ses Rotes Noves, ses Rotes Velles, Rotes de Son Maig, Rota de ses Argelagues, Rota des Forn de Calç, Rota des Pi Gros.

### ELS DARRERS ROTERS

En el nostre poble, fins els anys quaranta, eren molts els pagesos que, no bastant-los les seves terres per mantenir la família, prenién rotes al figueral de Son Ribes, al figueral de Son Jaume Maig i als Antigois. Temps enrera a més es prenién rotes a les Rotes Noves, Rotes Velles i les Rotes de Son Maig.

Segons algunes fonts, a l'estiu del 1841 es treien rotes a Son Ribes i es feien clots de figuera a escarada a raó de 41 lliures i 6 diners. Els



clots havien d'estar fets abans de Sant Miquel. Es plantaren tres-centes figueres al figueral i cent a la creu d'en Merris.<sup>2</sup>

Segons fonts orals l'explotació de les darreres rotes es feia de la següent manera:

- Totes les terres més primes del figueral de Son Ribes, figueral de Son Jaume Maig, i els Antigois, es donaven a rotes. Les terres més bones les sembrava el majoral de la possessió.
- Del figueral es feien quatre sementers: la Rota Alta, la Rota del Forn de Calç o del Pi Gros, Rota mitjanera i Rota de davant sa Casa Nova. El Roter sembrava la rota dos anys. El primer any, després d'haver llevat els batzers, les mates i els carts, les sembraven de faves o pèsols. Les faves on hi havia més terra i els pèsols damunt les roques. El segon any les sembraven de blat, xeixa, ordi o civada. El tercer any es deixava pastura i el quart quedava ermàs. En els sementers es feia rotació, mentre uns es sembraven, els altres eren pastura o ermàs. Hi havia pagesos que tenien una rota a cada sementer.
- A l'estiu el majoral avisava als roters del dia que havien de tenir la rota batuda, per poder-hi amollar el bestiar, ovelles i porcs, i s'insistia en el fet que no s'arrabassés herba per tal de tenir més menjar pel bestiar.

Avui en dia encara són molts els pagesos que recorden la seva rota.

---

2. FULLANA PUIGSERVER, Pere; LLABRÉS MARTORELL, Pere Joan. *Gabriel Marià Ribas de Pina. Evangelitzador i Fundador (1814-1873)*. Palma: Franciscanes Filles de la Misericòrdia, 1997.





17. Molí de sang de Can Verd.

### RELACIÓ DELS DARRERS ROTERS

A SES ROTES NOVES

En Julià de sa Tanca

El sen Jaume Pleniol

AL FIGUERAL DE SON RIBES

El sen Llorenç Menut

El sen Mardures

El sen Toni Foc

Madò Joana Aina Cap Alt

El sen Bernat Miquelet

El sen Gori de Son Moll

El sen Cosme Comte



El sen Felip Matxo  
El sen Felip Talaia  
El sen Toni Hortolà  
El sen Miquel Francisco Norat  
El sen Pep Corró  
El sen Jaume Gaspar  
El sen Toni Pau  
El sen Xesc Pujaló  
El sen Joan Hortolà  
El sen Tomeu Valentí  
El sen Toni Perull  
El sen Toni Mestrès  
El sen Miquel Conill  
El sen Gori Corró  
El sen Llorenç Barca  
El sen Joan Conet  
El sen Gori de madò Coloma Mas  
El sen Jaume Pleniol  
El sen Joan Gaspar  
El sen Jordi de Can Jordi  
El sen Toni Cucaiada

## ALS ANTIGOIS

El sen Toni Foc  
El sen Jaume Gaspar  
El sen Llorenç Menut  
El sen Creus  
El sen Felip Matxo  
El sen Joan Bou  
El sen Biel Boi



El sen Llorenç Barca  
El sen Tomeu Valentí  
El sen Gabriel Valentí  
El sen Gori Dolorós  
El sen Biel Mestrès  
El sen Biel Colom

AL FIGUERAL DE SON JAUME MAIG

El sen Miquel Norat  
El sen Toni Foc  
El sen Cosme Comte  
El sen Joan Bou  
El sen Felip Talaia  
El sen Gori Corró  
El sen Biel Mestrès



AQUEST QUART NÚMERO DE LES  
*Plaguetes d'Història i Cultura*  
TITULAT *Pina*,  
QUE RECULL QUATRE TREBALLS  
SOBRE EL POBLE,  
HA ESTAT PUBLICAT  
PER L'AJUNTAMENT D'ÀLGAIDA  
AMB MOTIU DE LA CELEBRACIÓ DE LES FESTES  
DE SANT COSME I SANT DAMIÀ,  
DIVENDRES, DIA 26 DE SETEMBRE DE 1997.



## TAULA DE MULTIPLICAR

1 x 0 = 0  
1 x 1 = 1  
1 x 2 = 2  
1 x 3 = 3  
1 x 4 = 4  
1 x 5 = 5  
1 x 6 = 6  
1 x 7 = 7  
1 x 8 = 8  
1 x 9 = 9

2 x 0 = 0  
2 x 1 = 2  
2 x 2 = 4  
2 x 3 = 6  
2 x 4 = 8  
2 x 5 = 10  
2 x 6 = 12  
2 x 7 = 14  
2 x 8 = 16  
2 x 9 = 18

3 x 0 = 0  
3 x 1 = 3  
3 x 2 = 6  
3 x 3 = 9  
3 x 4 = 12  
3 x 5 = 15  
3 x 6 = 18  
3 x 7 = 21  
3 x 8 = 24  
3 x 9 = 27

4 x 0 = 0  
4 x 1 = 4  
4 x 2 = 8  
4 x 3 = 12  
4 x 4 = 16  
4 x 5 = 20  
4 x 6 = 24  
4 x 7 = 28  
4 x 8 = 32  
4 x 9 = 36

5 x 0 = 0  
5 x 1 = 5  
5 x 2 = 10  
5 x 3 = 15  
5 x 4 = 20  
5 x 5 = 25  
5 x 6 = 30  
5 x 7 = 35  
5 x 8 = 40  
5 x 9 = 45

6 x 0 = 0  
6 x 1 = 6  
6 x 2 = 12  
6 x 3 = 18  
6 x 4 = 24  
6 x 5 = 30  
6 x 6 = 36  
6 x 7 = 42  
6 x 8 = 48  
6 x 9 = 54

7 x 0 = 0  
7 x 1 = 7  
7 x 2 = 14  
7 x 3 = 21  
7 x 4 = 28  
7 x 5 = 35  
7 x 6 = 42  
7 x 7 = 49  
7 x 8 = 56  
7 x 9 = 63

8 x 0 = 0  
8 x 1 = 8  
8 x 2 = 16  
8 x 3 = 24  
8 x 4 = 32  
8 x 5 = 40  
8 x 6 = 48  
8 x 7 = 56  
8 x 8 = 64  
8 x 9 = 72

9 x 0 = 0  
9 x 1 = 9  
9 x 2 = 18  
9 x 3 = 27  
9 x 4 = 36  
9 x 5 = 45  
9 x 6 = 54  
9 x 7 = 63  
9 x 8 = 72  
9 x 9 = 81